

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

МАТЕРІАЛИ
У МІЖНАРОДНОГО ПРАВНИЧОГО ФОРУМУ

10 червня 2022 р.
Чернівці

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

**ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ**
МАТЕРІАЛИ
У МІЖНАРОДНОГО ПРАВНИЧОГО ФОРУМУ

10 червня 2022 року
м. Чернівці

Чернівці
Технодрук
2022

УДК [342.7:35](477)
ББК 67.9(4Укр)300,32 я43
П 68

Рекомендовано до друку Кафедрою публічного права
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Протокол № 11 від 7 червня 2022 р.

Редакційна колегія:

Ковбас І.В.	Голова ГО «Правничий Щит», д.ю.н., доц. кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Бабін І.І.	Заступник голови ГО «Правничий Щит», к.ю.н., доц. кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Ющик О.І.	к.ю.н., доц. кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Торончук І.Ж.	к.ю.н., доц. кафедри Європейського права та порівняльного правознавства юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Дрегіч Васіле	професор факультету права та адміністративних наук, Університет Овідія в Констанці, Румунія
Крайній П.І.	Заступник голови ГО «Правничий Щит», ас. кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Права людини та публічне врядування в сучасних умовах :

П 68 Матеріали V Міжнародного правничого форуму, 10 червня 2022 р., м. Чернівці/ Уклад. І.В. Ковбас, І.І. Бабін, О.І. Ющик, І.Ж. Торончук, П.І. Крайній. Чернівці: Технодрук, 2022. 324 с.
ISBN 978-617-8034-4

Збірник містить матеріали доповідей учасників V Міжнародного правничого форуму «Права людини та публічне врядування в сучасних умовах».

Міжнародний форум присвячено проблемам правового регулювання прав людини та публічного врядування в сучасних умовах.

УДК [342.7:35](477)
ББК 67.9(4Укр)300,32 я43

Автори несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

© ЧНУ ім. Юрія Федьковича, 2022
© Ковбас І.В., Бабін І.І., 2022
© ЮФ КП, 2022
© ПВКФ «Технодрук», 2022

ISBN 978-617-8034-4

ЗМІСТ

Вітальне слово Голови комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Сергія Бабака та голови підкомітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Валерія Колюха.....10

НАУКОВІ ДОПОВІДІ СЕКЦІЙ

**«ПРАВА ЛЮДИНИ – ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПЛАСТ КОНСТИТУЦІЙ»
«СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО
РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ».
«ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПУБЛІЧНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ»**

Колюх В.

Інститут конституційної скарги як засіб правового захисту прав і свобод людини і громадянина 11

Вдовічен В.А.

Інформаційний простір як об'єкт охорони адміністративної відповідальності ... 13

Лученко Д.В.

Безпосереднє здійснення влади народом: особливості, зумовлені цифровою епохою..... 16

Коломоєць Т.О.

«М'яка» нормативна модель обмеження щодо сумісництва та суміщення публічних службовців – вимога воєнного часу..... 18

Колпаков В.К.

Адміністративне право: еволюція до людиноцентризму..... 20

Коваль М.В.

Деякі питання щодо впливу людського фактору в управлінську діяльність відносно керування справами суспільства та держави..... 23

Кузьменко О.В.

Тимчасовий захист та статус біженця як форми міжнародного захисту громадян України від російської агресії в країнах ЄС 28

Стрельцова Є.Д.

Закріплення прав людини в положеннях міжнародного приватного права: окремі аспекти..... 32

Гаврилюк Р.О., Пацурківський П.С.

Методологічне значення Рішення Європейського суду з прав людини щодо альтернативного вирішення спору у справі «Компанія «Регент» проти України (заява №773/03) від 3 квітня 2008 року..... 35

Щербанюк О.В., Бзова Л.Г.

Кримінальне правосуддя в умовах воєнного часу..... 39

Кириченко О.А.

Альтернативний варіант розвитку редакції статті Основного закону про базисні оперативні та бюрократичні порядки забезпечення дотримання та відновлення правового статусу людини..... 41

Діхтієвський П.В., Пашинський В.Й.

Публічне управління обороною у Сполучених Штатах Америки..... 47

Решота В.В.

Проблеми доступу до адміністративних судів під час дії воєнного стану..... 50

*Щербанюк О.В., д.ю.н., проф.,
завідувачка кафедри процесуального
права юридичного факультету ЧНУ
імені Юрія Федьковича*

*Бзова Л.Г., PhD, асистентка кафедри
процесуального права юридичного
факультету ЧНУ імені Юрія Федьковича*

Кримінальне правосуддя в умовах воєнного часу

75 років тому перший міжнародний кримінальний суд засудив німецьких лідерів за розгортання загарбницької війни. Незважаючи на те, що з того часу в міжнародному кримінальному праві відбулося багато прогресивних змін, правова база для переслідування злочину агресії залишається недостатньою. Цю сумну ситуацію підкреслив збройний конфлікт в Україні.

Статут Міжнародного кримінального суду, прийнятий у 1998 році, визнав агресію злочином під юрисдикцією Суду, але відклав прийняття визначення та умов для його реалізації. Лише після тривалого процесу переговорів у 2010 році вдалося завершити внесення поправок, які забезпечать Суду правову основу для переслідування злочину агресії. Така структура передбачена статтею 8bis Статуту Суду. Уже 28 лютого, лише через чотири дні після вторгнення російських військ в Україну, Міжнародний кримінальний суд оголосив, що хоче почати розслідування. «Я переконаний, що є розумні підстави вважати, що нібито воєнні злочини та злочини проти людства дійсно були вчинені в цій країні», – заявив прокурор МКС Карім А.А. Хан. Слідство розпочато 2 березня[2].

Стаття 8 bis розрізняє «злочин агресії», визначений у § 1, і «акт агресії», визначений у § 2[1]. Злочин агресії є злочином, за який передбачено відповідальність за вчинення актів агресії. Це може бути лише вчинок високопоставленого політичного чи військового чиновника, який визначається як «особа, яка ефективно може контролювати або керувати політичними чи військовими діями держави». Воно полягає в плануванні, підготовці, розпочанні або здійсненні акту агресії. Акти агресії перераховані згідно з § 2 у переліку, складеному з резолюції Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй. Також має бути, що цей акт за своєю природою, серйозністю та масштабами є явним порушенням Статуту Організації Об'єднаних Націй». Звідси випливає, що недостатньо того, що акт агресії був скоєний за умов, які дозволяють приписувати його вищому політичному та військовому службовцю, передбаченому статтею 8 bis. Це також має бути явним порушенням Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Деякі акти агресії, перелічені в параграфі 8bis §2, стосуються російського вторгнення. Стаття 8 bis § 2, таким чином, кваліфікує як акт агресії вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави і пов'язану з цим військову окупацію. Так само стаття 8 bis визначає як акт агресії «бомбардування збройними силами держави території іншої держави або використання будь-якої зброї державою проти території іншої держави». Зрозуміло, що ці два акти агресії мають відношення до російського нападу на Україну.

Відповідно до «елементів тлумачення», прийнятих одночасно з визначенням, три фактори, а саме природа, серйозність і ступінь, «повинні бути достатньо важливими, щоб виправдати висновок про «явне» порушення. Жоден з елементів сам по собі не може бути достатнім, щоб пройти тест на явне порушення. Під час переговорів Сполучені Штати намагалися виключити застосування сили, якщо її

метою було запобігання геноциду чи іншим міжнародним злочинам. Саме цим аргументом Росія виправдовувала своє вторгнення в Україну. У своєму розпорядженні від 16 березня 2022 року Міжнародний Суд заявив, що це «сумнівно, що Конвенція [про геноцид], з огляду на її об'єкт і мету, дозволяє одностороннє застосування сили стороною на території іншої держави з метою запобігання або покарання передбачуваного геноциду». Хочеться сподіватися, що коли Суд винесе своє остаточне рішення, слово «сумнівно» буде замінено на «неможливо».

Міжнародний кримінальний суд наразі є єдиним міжнародним кримінальним судом з юрисдикцією щодо злочину агресії. Протокол з Малабо надасть таку юрисдикцію Африканського суду з прав людини, але він ще не набув чинності[4].

Згідно з Римським статутом, Міжнародний кримінальний суд може здійснювати юрисдикцію щодо геноциду, злочинів проти людства та військових злочинів, скоєних на території держави-учасниці, а також на території держави, яка зробила заяву про визнання юрисдикції Суду, який є справа України. Однак у випадку злочину агресії застосовується більш обмежене правило. Це є наслідком невдалого компромісу з метою задовольнити певні держави-учасниці, включаючи Францію та Сполучене Королівство, які хотіли б, щоб злочин агресії був повністю виключений з юрисдикції Суду. Таким чином, Суд може здійснювати юрисдикцію щодо злочину агресії лише тоді, коли він скоєний державою-учасницею, і навіть тоді, лише якщо держава-учасниця ратифікувала відповідні зміни.

Найкраще було б скористатися можливістю, створеною війною, для перегляду Римського статуту з метою застосування загального правила територіальної юрисдикції. Якщо Статут застосовується до злочину агресії, скоєного на території держави-учасниці, незалежно від громадянства винного, це спонукатиме багатьох ратифікувати поправки. У нинішньому стані Статуту у штатів мало стимулів підписатися на зміни. Лише 43 із 123 держав-учасниць ратифікували поправки щодо злочину агресії. Крім того, темпи ратифікації значно сповільнилися. За останні п'ять років лише 11 держав-учасниць ратифікували ці поправки.

Також є активна пропозиція створити новий трибунал *ad hoc*, точніше *ad hominem*. Ми могли б назвати його «трибуналом Путіна», посилаючись на статтю 227 Версальського договору, яка передбачала встановлення міжнародної юрисдикції для переслідування імператора Вільгельма II [3]. Але цей проект нового міжнародного суду наштовхується на серйозні юридичні перешкоди. Бо постає питання про визначення органу, який би створив такий трибунал. Створення Радою Безпеки було б найкращим рішенням, оскільки це дало б цьому трибуналу великі повноваження, як це було у випадку з Міжнародним кримінальним трибуналом для колишньої Югославії та Міжнародним кримінальним трибуналом для Руанди. Але це створення не видається можливим, тому що очевидно, що воно наштовхнеться на російське вето, яке завадить цьому. Ми можемо розглядати створення на основі договору з ООН, як це було у випадку зі Спеціальним судом для Сьєрра-Леоне та Спеціальним трибуналом для Лівану. Але не здається можливим, щоб Генеральний секретар міг укласти такий договір без згоди Ради Безпеки. Так сталося зі створенням Спеціального суду для Сьєрра-Леоне та Спеціального трибуналу для Лівану. У цьому випадку Генеральний секретар не зміг отримати цю угоду через російське вето. Тому ця друга можливість створення також не видається можливою [3].

Жодна норма міжнародного права не заважає групі держав створити новий трибунал. Однак такий трибунал не дозволить їм робити колективно те, чого вони не можуть зробити самостійно. Згідно з юриспруденцією Міжнародного суду у справі про ордер на арешт, імунітет, встановлений міжнародним звичаєвим правом, не

дозволяє національним судам судити самого глав держав та інших високопосадовців, незалежно від характеру злочину.

Прихильники створення нового трибуналу стверджують, що вносити зміни до Римського статуту важко, оскільки для цього потрібна майже одностайність держав-учасниць. Але насправді їхня пропозиція страждає від тієї ж перешкоди. Без широкого міжнародного консенсусу такому трибуналу бракуватиме довіри. Якщо буде реальний консенсус щодо судового переслідування, то чи не було б краще внести зміни до Римського статуту і таким чином гарантувати можливість переслідувати не лише російських лідерів, а й тих інших держав, які в майбутньому можуть загрожувати миру у всьому світі?

Список використаних джерел

1. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

2. Droit international : comprendre la justice en temps de guerre. 8 avril, 2022 URL: <https://unric.org/fr/crime-de-guerre-genocide-crime-contre-humanite-comprendre-la-justice-en-temps-de-guerre/>

3. Par William Schabas. La justice pénale et la guerre en Ukraine. Le Premier Think Tank juridique français. 29.03.2022. URL: <https://blog.leclubdesjuristes.com/la-justice-penale-et-la-guerre-en-ukraine/>

4. Protocol on Amendments to the Protocol on the Statute of the African Court of Justice and Human Rights. Date of Adoption: June 27, 2014 URL: [https://au.int/sites/default/files/treaties/36398-treaty-0045 -
_protocol_on_amendments_to_the_protocol_on_the_statute_of_the_african_court_of_justice_and_human_rights_f.pdf](https://au.int/sites/default/files/treaties/36398-treaty-0045_-_protocol_on_amendments_to_the_protocol_on_the_statute_of_the_african_court_of_justice_and_human_rights_f.pdf)

Кириченко О.А., д.ю.н., проф., завідувач кафедри права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика

Альтернативний варіант розвитку редакції статті Основного закону про базисні оперативні та бюрократичні порядки забезпечення дотримання та відновлення правового статусу людини

Обґрунтований в окремій доповіді альтернативний варіант розвитку інституту президента держави, прокуратури та інших антиделіктних органів в контексті забезпечення дотримання та відновлення правового статусу людини запропоновано представити [1, с.463-473] в статті **«Базисні оперативні та бюрократичні порядки найбільш ефективного, раціонального та якісного попередження порушення та відновлення порушеного правового статусу різних видів соціосуб'єктів» Основного закону** у такій редакції :

«1. Забезпечення належної реалізації базисного конституційного обов'язку держави та основної спрямованості діяльності державних органів покладається на прокурорів та всіх інших державних службовців та на всіх інших соціосуб'єктів, яким держава делегувала повноваження на здійснення певних напрямів суспільної діяльності та/або виробництва матеріальних благ та/чи надання послуг.

Названі соціосуб'єкти зобов'язані на вимогу клієнта (особи, що має намір здійснити певне діяння в межах вказаної або іншої пов'язаної з нею діяльності) безкоштовно надати вичерпну письмову юридичну консультацію з приводу

ПРАВА ЛЮДИНИ
ТА ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ

МАТЕРІАЛИ
У МІЖНАРОДНОГО ПРАВНИЧОГО ФОРУМУ

10 червня 2022 року
м. Чернівці

Папір офсетний. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 18,83. Вид. № 22-4. Зам. № 7. Тираж 100 прим.
Видавець та виготівник: ПВКФ «Технодрук»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1841 від 10.06.2004 р.
58000, м. Чернівці, вул. І. Франка, 20, оф.18, тел. (0372) 55-05-85